

דַּרְשֵׁי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת בא, תשפ"ד

פתיחה: התעוררות מפטירת יהודי

הרב שטיינמן אמר שכשייהודי נפטר בפתע פתאום*, שבוע שלם כבר לא צריך ללמוד מוסר, אפשר להסתדר בלי מוסר. זה כל כך צריך לעורר אותנו על איבוד הזמן. שהזמן עובר, ופתאום בן אדם מגיע למעלה והוא צריך עכשיו לעמוד מול כל המעשים שהוא עשה. וגם על מה שהפסיד את כל המעשים שהיה יכול לעשות.

לכן כל אחד מאיתנו ראוי להתחזק. האברך הזה היקר שנפטר היה כל כך שקוע בלימוד, כל כך לומד, עשה לעצמו תפנית מקצה לקצה, ממש תפנית ללכת, ללמוד, להיבחר. זה לא פשוט להיות עקבי יום יום ללכת, לא פשוט. חוץ מכל מה שהיה לו בעבודת השם, זה זכות גדולה. אבל בשבילנו, כל אחד מאיתנו ראוי שיתחזק מאוד מאוד לחטוף הרבה זכויות.

משל העולם הזה לבית חתונות

אומרת הגמרא (עירובין נד): "האי עלמא", העולם הזה דומה לבית חתונות. "חטוף ואכול, חטוף ושתה". הגעת לחתונה, תבוא תאכל. אם תיגמר החתונה, אין אוכל. זהו, נגמר. אין אוכל.

תגיד לי, ואם תבוא לבר מצווה לא אותו דבר? אותו דבר בדיוק. תבוא לבר מצווה, אם אכלת אכלת, לא אכלת נגמר האוכל. זהו, שלום, תלך הביתה. אותו דבר כל סעודה שיש. למה חז"ל דימו את זה דווקא לבית חתונות?

שמעתי שמסבירים, שאם חתן יקח את הטבעת ויגיד ללכה "הרי את מקודשת בטבעת זו כדת משה וישראל", מה הדין? מה חסר פה? חסר את המילה "לי". הוא לא אמר "לי". אומר השולחן ערוך (אבן העזר כז, ד) שהיא אינה מקודשת. [זה נקרא "ידות" בקידושין].

עכשיו יוצא, אתה נמצא בחתונה. אתה רואה את כל המוזמנים. אתה רואה את האוכל, אתה רואה את התזמורת, אתה רואה צלמים, אתה רואה איזה השקעה יש פה! אתה יודע על מה עומד כל מה שאתה רואה פה? עומד על מילה אחת - "לי".

"האי עלמא", העולם הזה דומה לבית חתונות. אם גם תחטוף מילה אחת, מאוד יקר. בבר מצווה אני לא יודע מה תגיד, אבל בחתונה מילה אחת משנה את כל החתונה. האם זה יהיה חתונה או שזה יהיה סתם סעודה? לכן באו חז"ל ואמרו לנו: בוא תחטוף. תחטוף זכויות, תחטוף.

קורת רוח בעולם הבא - דברי הסבא מקלם

המשנה באבות אומרת (אבות ד, יז): "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה". מה זה קורת רוח? קורת רוח, יש הסבירי שהפירוש - בן אדם רעב עובר ליד חנות של פלאפל, מריח, "וואי איזה ריח, איזה ריח נעים". זה נקרא קורת רוח. קורת רוח למעלה בשמיים שווה יותר מכל חיי העולם הזה.

שאלו את הסבא מקלם, מה אני אמור לעשות שאני אקבל למעלה בשמיים קורת רוח? ואחד התלמידים אמר: אם תענה 'אמן' יהא שמייה רבא'. הסבא מקלם אמר לו: "איך העלת בדעתך כך? על אמן יהא שמייה רבא מקבלים עולמות שלמים!" אז על מה יש קורת רוח?

לפעמים בן אדם יושב פרקדן, יושב אתה יודע, כמו איזה... משתחרר קצת, מזוי את הרגליים שלו. ופתאום הוא אומר לעצמו: וואי, אבל אני יושב לפני מלך! והוא קם, ויושב ככה זקוף. על התנועה הזאת שהוא עשה, אומר הסבא מקלם, על זה מקבלים למעלה קורת רוח. על תנועה אחת פשוטה, שבן אדם ככה ישב כמו כיסא נוח, ופתאום הוא מתיישב בצורה מכובדת.

כדרך אגב, הרב וולבה כתב שכשהט"ז שלח שליחים לראות את שבת צבי שר"י, אם הוא משיח או לא משיח, בסוף הוא החליט שהוא לא משיח. למה? כי פעם אחת ראו אותו יושב כמו על כיסא נח, יושב על כיסא רגיל, אבל שחרר קצת את הרגליים שלו. זה לא המשיח! משיח צריך להרגיש כל הזמן שהוא עומד לפני השם. אם יש לו רגעים שהוא פתאום מרגיש שהוא יושב עם עצמו, זה לא משיח. ובזה נגמר.

ברגע שבן אדם רק התרומם והוא אומר "אני יושב לפני השם", על זה מגיע לבן אדם קורת רוח, שהקורת רוח הזה שווה את כל חיי העולם הזה.

שעה אחת של תשובה ומעשים טובים

אבל המשנה אומרת שם עוד משהו: "יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי עולם הבא". אתה יודע מה זה שעה אחת פה? שעה אחת שיש לך פה בתשובה ומעשים טובים. מה זה מעשים טובים? שאתה מתפלל, זה נקרא מעשה טוב. אתה לומד תורה, זה נקרא מעשה טוב. אתה עושה חסד, נקרא מעשה טוב. בן אדם יושב לומד בטהרה מתוך תשובה, שעה אחת... זה יותר מכל חיי עולם הבא!

* הדברים נאמרו בהקשר של פטירת האברך החשוב דורון בר ז"ל (ערב שב"ק פרשת בא תשפ"ד).

אתה שומע מה זה זכויות? איזה זכויות יש פה בעולם הזה? מה אתה יכול לחטוף? אי אפשר לתאר מה בן אדם יכול לחטוף פה בעולם הזה. אי אפשר לתאר.

והעולם הזה יקר, אבל העולם הזה מטעה אותנו. שכאילו תלמד לא תלמד אותו דבר. תשקיע בלימוד, תנצל את הזמן, הזמן שלך מנוצל לא מנוצל אותו דבר בדיוק, אין נפקא מינה. העיקר אל תאכל 'היתר מכירה' בשנת שמיטה. לא משנה אם תלמד או לא תלמד, זה לא משנה, החשוב שלא תאכל 'היתר מכירה'. אתה יודע כל מיני דברים כאלו שוליים שאתה כביכול מקפיד בהם. אבל העיקר זה הדברים הבסיסיים בחיים, שתהיה שקוע בלימוד, שהזמן שלך יהיה מנוצל, מנוצל.

כמה הזמן חולף! עובר לנו הזמן. כבר עבר לנו מזמן חורף שלושה חודשים וחצי. לא יום אחד, שלושה חודשים וחצי עבר. הזמן חולף, לא משאיר לאף אחד. עד שהוא חושב להתחזק כבר נגמר זמן חורף. עד שהוא מתכנן לעצמו מה לעשות כבר נגמר הזמן.

כל אחד מאיתנו חייב להתחזק לאסוף זכויות. לאסוף! כל מצווה, כל דבר קטן יקר מאוד. יקר מאוד מאוד מאוד. ובפרט לימוד תורה. בפרט לימוד תורה. חשוב מאוד, מאוד.

חשיבות השלום בבית

חשוב מאוד גם שבבית יהיה טוב. אנשים מזלזלים בזה ולא יודעים שזה דורות על גבי דורות. דורות על גבי דורות. הרגשה טובה בבית. מאוד מאוד חשוב. מאוד. לא רק חשוב. כל כך התורה נותנת לזה כזה אור. לכן כל אחד יראה איך אני יכול באמת לעשות שינוי.

יסוד התורה - הכל ניסים

יסוד התורה שלנו, מובא ברמב"ן, בסוף הפרשה שלנו (פרשת בא). כותב הרמב"ן, **יסוד התורה**, יש לנו את כל התורה כולה. תגיד לי, על איזה יסוד התורה עומדת? כותב הרמב"ן, **יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו, עד שנאמין בכל דברינו, ומקרינו, שכולם ניסים, אין בהם טבע ומנהג של עולם**. הכל ניסים. אין שום טבע בעולם. אין שום הנהגה טבעית. הכל בגדר נס, והכל בגזירת עליון. הכל זה מלמעלה. הוא מנהיג, הוא משפיע, והוא לבדו עשה, עושה ויעשה לכל המעשים שיש. זה יסוד כל התורה כולה.

להחזיר אמונה - העבודה מתחילה בבית

כמה צריכים אנחנו להתחזק, להכניס, להחזיר אמונה בליבנו. כל הזמן שומעים את כל החדשות האלו, ובן אדם מושפע שיש משהו אחר שמנהל את העולם. בן אדם צריך להחזיר, לא! הכל מונהג. אבל חוץ ממה שמונהג, אני חייב גם להגיד, כל אחד יכול להגיד אתה יודע מה שקרה בעזה ומה שקורה בצפון, הכל ממנו יתברך. תגיד לי, כשאתה נכנס הביתה ואשתך לא הכינה ארוחת ערב, זה גם ממנו יתברך? או ששם זה מאשתך?

זהו. שמה זה העבודה שלנו. העבודה שלנו לא בצפון ולא בדרום ולא בעזה. העבודה שלנו בתוך הבית. בתוך הבית. שמה אתה נמדד אם אתה באמת באמת מאמין באלוקים, או שאתה יש לך סתם משפטים כאלה, משפטים יפים. בן אדם כל הזמן צריך לחזור, לשנון, לשנון.

עצת הרב וולבה - להתחיל מהקל

כותב הרב וולבה, איך אדם יכניס לעצמו את האמונה? אמונה שהכל לטובה. אמונה שהכל ממנו יתברך. [אני לא זוכר את הלשון המדויק].

בהתחלה תגיד את זה על אחרים, אתה עובר, אתה רואה איזה תאונת דרכים. קל להגיד על אחרים 'זה מהשם'. אבל לפחות אתה מדבר דברי אמונה. לפחות אתה מודע, יש מי שמשגיח פה. יש כאן סיבות... בגלל שההוא לא שם לב, בגלל התמרוק... עזוב. קל לי להגיד על אחרים שזה הכל בהשגחה. תתחיל משמה.

תתחיל משמה להגיד שהכל ממנו יתברך. אחרי שאתה רואה שברוך השם אתה מחדיר לעצמך את האמונה על אחרים, שזה מסתדר שזה ממנו יתברך, כל מה שקורה. חבר שלך מספר לך מה הוא עשה ואיך הוא הרוויח ואיך הוא הפסיד ומה קרה - ממנו יתברך. זה ממנו יתברך. זה קל לי מאוד.

אחר כך בן אדם יתחיל להכניס דברים שקל לו להסתדר עם השם. ולאט לאט יחדיר אמונה בעצמו. אם אתה חושב להגיע לניסיונות הגדולים, ושם להחזיר אמונה, שמה נופלים. תתחיל קודם מהדברים הפשוטים, שכל אחד מאיתנו יתחיל להחזיר אמונה בליבו.

סיפור הרב דסלר - מהפסד לעלייה גדולה

הרב אליהו דסלר (בעל 'מכתב מאליהו') סיפר שאבא שלו, הרב ראובן דסלר, היה עשיר וסוחר גדול מאוד. ולא רק זה, אנשים גם הפקידו אצלו הרבה כספים, יש רווחים הוא משקיע בזה כל מיני דברים והוא נותן רווחים.

יום אחד, הרב דסלר אומר, אבא שלי ראה שהרובל הרוסי זה רובל מאוד מאוד

אני עושה לו טובה. מה אתה עושה טובה? זה זכויות כאלו גדולות! משפיעות עליך שפע, הצלחה.

החזון איש העיד על עצמו, שכל מה שהוא זכה זה בגלל מצוות כיבוד אב ואם. מה יש לנו יותר מזה.

לחטוף זכויות – סיפור על לימוד דרשו

לכן כל אחד יראה לחטוף זכויות. כשרואים שכן אדם נפטר פתע פתאום, צריכים להתעורר. צריכים להתעורר בשביל לאסוף זכויות. לאסוף, לנצל את הזמן.

אני אומר לכם, הרב דורון בר ז"ל, אני זוכר אותו שיום אחד הגיע אצל הרב זמיר (מצפת), והוא אמר לי: אני רוצה להיבחן ב'דרשו'. אמרתי לו: זה לא בשבילך. אומר לי: אני אנסה, בוא נתחיל.

אמרתי לו: שלושים דף בעל פה אתה יכול לזכור? אומר: נתחיל. מה יכול להיות? בוא נתחיל.

התחלנו ללמוד בהתחלה, ראיתי שאני ממש טרוד בכל מיני עניינים, אז אני הפסקתי. והוא המשיך ללמוד לבד, ואחר כך עם חברותא אחרת. כמה קיבל במבחנים של 'דרשו' בהתחלה? – 20, 30. זה מה שקיבל בהתחלה. מה זה 20? זה כלום.

אחר כך עבר איזה תקופה, הייתי בטוח שהוא התייאש. אבל הוא אומר לי: היום המבחנים שלי מעל 80. מעל 80! [עכשיו, אל תחשבו, המבחנים בדרשו מבחנים קשים. לפעמים צריך לזכור גם פסוקים בעל פה].

יום אחד הוא אמר לי: אתה זוכר שהתחלנו אז ללמוד, ומאז ברוך השם כבר הספקתי 400 דפים – במבחן!

יש אחד שלומד, למדתי לא למדתי, הבנתי לא הבנתי, לא משנה. כשאתה אומר להיבחן על זה, אתה אמור ללמוד את זה בצורה טובה יותר. והוא ישב למד, חרש.

בהחלטה של רגע אחד, מה בן אדם יכול לזכות? רגע אחד של החלטה, בן אדם יכול לזכות לעשות שינוי בחיים שלו.

רגע אחד של החלטה – דברי האריז"ל

ולכן כותב האריז"ל שבורא עולם חיכה ליציאת מצרים עד הרגע האחרון האחרון, והוציא אותנו מיד. ואם היינו מחכים עוד רגע אחד, עם ישראל כבר לא היה. ברגע אחד אפשר שיהיה עם ישראל. או לא יהיה עם ישראל. רגע אחד של החלטה, בן אדם משנה את כל החיים שלו.

כל ההתחלות קשות – ההחלטה האמיצה

ולכן כותב ה'משנת רבי אהרן' [של הרב אהרן קוטלר]. "כל ההתחלות קשות".

מי לא קיבל קבלה בראש השנה? כולם כאן קיבלו קבלות, אבל השאלה מי המשיך? אז הוא אומר: אני לא מבין, אז למה אתה אומר כל ההתחלות קשות? כל ההתחלות קלות! ההמשך קשה, לא התחלה. התחלה היא מאוד קלה, כולם עושים בהתחלה*.

את השאלה הזאת ראיתי אצל משנת רבי אהרן קוטלר, שהוא כותב מה שחז"ל התכוונו "כל ההתחלות קשות": ההחלטה האמיצה. להחליט החלטה אמיצה שאני מישוהו אחר, ההחלטה הזאת היא מאוד קשה.

סתם תתחזק, תוסיף עוד משהו, אתה מתלהב, אתה מוסיף, בסדר. זה התחלה קלה, ההמשך הוא קשה. אבל ההחלטה האמיצה הזאת, זה החלטה מאוד קשה. שהשינוי שכן אדם אומר זהו גמרנו, זה התחלה מאוד מאוד קשה. מכאן ואילך "יערב לכם". וזה רגע אחד של החלטה שכן אדם משנה את כל החיים שלו.

סיפור הרב אויערבך – ברית עם התורה

סיפר הרב אויערבך זצ"ל, בשנת תרע"א הביאו לארץ מכונית פעם ראשונה. מכונית שנוסעת... בלי סוסים, יכולים לנסוע, כל המדינה פה דיברה על זה.

נסיעת הבכורה שלה, היא צריכה לנסוע בכל רחוב יפו. מי לא הגיע לשמה? לראות את המכונית. כל אחד נגע במכונית. התכופו מלמטה לראות את הרגליים של הסוסים אולי החביאו אותם? אין! לא יכול להיות שמכונית נוסעת לבד, אין כזה מציאות.

סיפר הרב אויערבך: כל הבחורים הלכו לראות המכונית שנוסעת לבד, ואני נשארתי לבדי בישיבה. באותם הרגעים שהייתי שם לבד, כרתתי ברית ביני לבין התורה שלא אעזוב אותה לעולם. אומר: ומהרגע הזה, יצא לי כל הצלחה שלי בתורה.

זה רגע אחד שכן אדם נותן לעצמו החלטה אחת אמיצה. אני רוצה להיות מישוהו אחר. אני רוצה להשתנות. רוצה להיות מישוהו יותר עובד השם. החלטה אחת אמיצה משנה לבן אדם את כל המהות שלו.

והשם יעזורנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

*אחת החברות 'בעין יהודית', של הרב יוחנן דוד סלומון, הוא כותב כותרת "כל ההתחלות קלות".

חזק, מאוד יציב, וגם מרוויחים ממנו הרבה, עכשיו המחיר שלו נמוך, אבל הוא עולה ועולה כל הזמן, ואפשר להשקיע הרבה. הוא מכר נכסים ועסקים, פדה פקדונות, הוציא מה שהיה בבנק – וקנה מיליון וחצי רובל רוסי.

ואל תשאלו, רוסיה מלאה מלאה תהפוכות. רוסיה התהפכה ועלו הבולשביקים לשלטון. הם התחילו להדפיס רובלים בהמונים, והרובל קרס לגמרי. תוך זמן קצר הרובלים שהיו לאבא שלי הפכו לחסרי ערך – כמו נייר.

אומר הרב דסלר, אבא שלי נהיה ברגע אחד עני מרוד. חוץ ממה שנהיה עני מרוד, נהיה בעל חוב שאי אפשר לתאר אותו. כל הנושים מתקשרים אליו: איפה הכסף?

החליט הרב דסלר לצאת לעבודה. לעבוד, כדי להביא לאבא שלו כסף כדי לפרוע את החובות שיש. אבל לפני שאני אצא לעבודה, אמר, אני אתייעץ עם בן דוד שלי. זה רבי חיים עוזר. הוא נסע לרב חיים עוזר ואמר לו: זה הסיפור שיש, מה אני אעשה?

אמר לו: מה, אתה לא רואה? אתה לא רואה שאלוקים לא רוצה שתעבוד? מה אתה לא רואה את זה? מה אלוקים רוצה? אלוקים רוצה שאבא שלך יכנס לקלס, ימסור שיחות בקלם [זה רבי ראובן]. ואתה תיסע לאנגליה, ושם תפיה רוח.

וכך הם עשו, כמו שרבי חיים עוזר אמר, רבי ראובן נכנס לקלס, והוא התחיל למסור שיחות בקלם. והוא נסע לאנגליה, ושם היה מלמד ילדים באופן פרטי. ראה שיש מלא ילדים, פתח תלמוד תורה קטן. ראה שיש גם בנות, אז פתח גם סמינר. כל אנגליה עומדת על הרב דסלר. כל מה שיש היום באנגליה.

אחר כך הוא עלה לארץ לשבועיים. הוא אמר למשפחה שלו: אני מגיע לפה לשבועיים, ואחר כך אני אגיד לכם אם כדאי לבוא לפה או לא כדאי לבוא לפה.

אחרי שבועיים הוא שלח מכתב, אמר: תבואו, תבואו פה לארץ. בגלל שראיתי פה שלושה דברים.

אחד, ראיתי מנקה רחובות שבקי בכל הש"ס. ראיתי את החזון איש, זה השני. ראיתי בן אדם עשיר שביום החתונה של הבן שלו קנה חליפות לכל עניי בני ברק.

הוא אמר: אם יש כאלו אנשים בארץ ישראל, אני רוצה לגור פה. ואז המשפחה שלו עלתה לפה, והוא היה משגיח בישיבת פונוביץ' עשרות שנים.

כל זה מאיפה נובע? ממעשה אחד שכן אדם כביכול עשה איזה עסקה שהיא כישלון גמור, ותראה מה בורא עולם גלגל, לאיזה עלייה גדולה בסוף זה נהיה.

ט"ו בשבט – זמן של התחדשות

כל אחד מאיתנו חייב לקחת את עצמו בידים. הזמן עובר, חולף. יש ט"ו בשבט, זמן של התחדשות. חז"ל אומרים שט"ו בשבט זה זמן שמתחדשים בו. זמן של התחדשות. "כי האדם עץ השדה", זמן שכל אחד יראה לעצמו עוד פעם להתחדש.

וההתחדשות שלנו זה שהמעשים שאתה בלאו הכי עושה אותם, אתה בלאו הכי מתפלל, תתפלל יותר מהלב. לא מבקשים ממך לעשות דברים גדולים. מה שאתה בלאו הכי עושה, תעשה יותר טוב.

שהשבת קודש תהיה שבת יותר טובה. שכשאתה אוכל תרגיש שאתה אוכל לכבוד שבת. שאתה נכנס הביתה יודע לכבד את ההורים, איזה דבר גדול.

סיפור על כיבוד אב ואם – הבטחת התורה

סיפר איזה יהודי אחד, השם ירחם, חודש אחרי החתונה נתגלתה אצלו המחלה. לא ידעו מה לעשות. הוא הלך לרב שלו, הרב שלו אמר לו: מה אני אגיד לך, יש את החזון איש. תיסע אל החזון איש, תשאל אותו מה עושים.

נסע לחזון איש. אמר לו החזון איש: מה אתה רוצה שאני אעשה? הרופאים אומרים שיש מחלה, צריך לטפל במחלה.

אומר לו היהודי: הרב, אבל אני חודש נשוי. מה אני אמור לעשות?

אמר לו הרב: תשמע, אין לנו בתורה הרבה פטנטים. אבל יש לנו מקום אחד שהתורה נותנת הבטחה. אתה יודע במה? ב'כבד את אביך ואת אמך'. התורה מעידה "למען יאריכון ימך". אל תדאג.

סיפר הבן אדם: מהחזון איש נסעתי לבית של ההורים. מה ההורים רצו – עשיתי. לא דיברתי מילה. אמרתי לאשתי: עדיף שנהיה אצל ההורים ונכבד אותם מאשר שתהיי אלמנה. ועזרתי בבית ודאגתי.

יום אחד אבא אומר לי: אני רוצה חברותא. אמרתי לו: אבא, אני חברותא! מה הבעיה? וישבנו ולמדתי עם אבא.

את הסיפור הזה הוא סיפר אותו לא מזמן, כשהוא היה בגיל 90. הרופאים מתקשרים אליו: תבוא לבדיקות. אמר: אין כלום, לא הולך לשום בדיקות. אני יש לי הבטחה "למען יאריכון ימך", יש הבטחה.

כמה אנשים יש להם הבטחה הזאת בידים, ואנשים מזלזלים בזה. אנשים מזלזלים בכיבוד אב ואם. אנשים חושבים שכאילו אתה יודע, אתה עושה טובה לאבא שלך,

לְעִירְוֵי נִשְׁמַת מוֹרְנוּ וּרְבֵנוּ הַרְהוּ ג' מֵרַדְכֵי יוֹסֵף כְּהֵן זְצוּק"ל בֶּן רַחֵל ת.ג.צ.ב.ה.